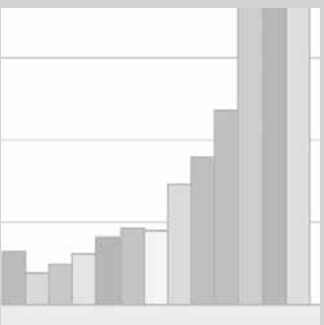
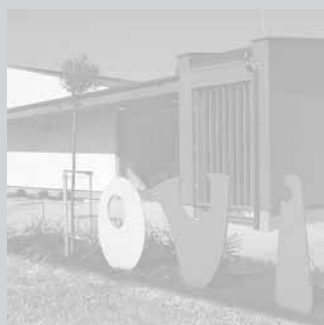

BIATORBÁGY KULTURÁLIS ÉS SPORTÉLETE, CIVIL SZERVEZETEI

BIATORBÁGY SZELLEMI, KULTURÁLIS, SPORTÉLETE, TÁRSADALMI SZERVEZETTSÉGE, A CIVIL SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGE, MINDEZEK KIHATÁSA A TÉRSÉGRE

Ritsmann Pál

Rosenbach János

Karikó János

Zugor István

Vladár Gábor

Szily Kálmán

Juhász Gyula

8.1. Batorbágy kulturális, szellemi öröksége

Batorbágy közművelődésének múltja kutatásából kiderül, hogy rendkívül sokrétű hagyományból gazdálkodhat. A szokások, ünnepek, társadalmi csoportok, egyesületek és intézményei mellett az örökség része a gazdag műemléki környezet, és mindazok a régészeti lelőhelyek, melyek a feltárások és felmérések alapján a község közigazgatási területén találhatóak. Bia és Torbágy számos itt született, vagy itt élő, munkálkodó nevezetes, híres emberrel dicsekedhet. Főképp közművelődési szempontból említhető a 16. században verselő Biai Gáspár, a településünkön kastélyt és kápolnát, Balatonfüreden fürdőházat építő Szily József, Pest vármegye alispánja. Akadémikusok sorába tartozott a vegyész, nyelvtudós Szily Kálmán, a jogász Vladár Gábor és a történész Juhász Gyula. A Sándor család birtoka a jobbágyfelszabadítást követően mintagazdaságként működött, itt dolgoztak a legjobb szakemberek. Bia bírása és költője volt Karikó János. Torbágy egyik kántortanítója, Rosenbach János gyűjtötte össze és adta ki németül a faluban énekelt egyházi énekeket. Zugor István biai lelkész az első holland–magyar, magyar–holland szótár összeállítója. Neves tanítók, papok, művészek, tudósok születtek és éltek Batorbágyon.

A civil szervezetek aktivitása, az önkormányzat támogatása és az itt élő neves személyiségek készséges hozzáállása olyan összefogást eredményezett, mely által a közösség meg tudja őrizni, és tovább tudja vinni elődei kulturális hagyományát.

8.2. Kulturális egyesületek, alapítványok

8.2.1. Batorbágy Kultúrájáért Alapítvány

A településen működő legjelentősebb, 1991-ben alapított, közhasznú kulturális célú alapítvány. Önként vállalt feladatköre igen széles, adományokat gyűjt helyben, országosan és nemzetközi szinten, régi és új kulturális értékeket gondoz, újít fel, pl. Szily család Szent Vendel-kápolnája, I. világháborús emlékmű, biai Szentháromság-szobor.

A Batorbágy Kultúrájáért Alapítványt 1991-ben magánszemélyek alapították. Célja a község kulturális életének javítása, fellendítése, kiemelten Batorbágy tárgyi és szellemi értékeinek megőrzése, műemlékvédelem és könyvkiadás – más tevékenységek mellett.

A kiadott könyvek sorát 1999-ben Adam Sager imakönyvének hasonmás kötete nyitotta, majd a település egykori bírójának, Karikó János fölműves népköltő verseinek kötete következett

2001-ben, szintén hasonló kiadásban. A Helytörténeti olvasókönyv-sorozat kötetei – Batorbágy „ezer” éve (2002), Beszélő nevek (2006) – átfogó képet adnak Batorbágy múltbeli és jelen értékeiről. Előkészületben van a következő helytörténeti kötet is, mely Batorbágy sportjának 100 évét taglalja.

1993 óta tevékenykednek a Szily-kápolna megmentéséért. A kezdeti figyelemfelhívások után 1997-től folyamatosan tényleges építőmunkát is végeztek. Napjainkra szinte teljesen elkészült e műemlék épület.

2001-től dolgoztak a biai Szentháromság-oszlop helyreállításában az önkormányzattal együttműködve. Közel 8 millió forintos munkával sikerült megmenteni, és a település egyik meghatározó látványosságává tenni.

Az I. világháború áldozatainak emlékművét az önkormányzat, magánszemélyek és vállalkozók segítségével újjították meg, megszépítve a környező kis teret is.

Munkájukat megnyert pályázatok fémjelzik, Pest Megye Önkormányzata 2005-ben a Kulturált települési környezet díjjal is jutalmazta a szervezetet. A díjjal járó jutalmat műemlékek helyreállítására fordították.

A Batorbágy Kultúrájáért Alapítvány alapvetően nem folytat rendezvényszervező tevékenységet, de évente megrendezi a Szent Vendel-tú-

rát a Szily-kápolnához, illetve onnan helytörténeti sétát tesznek a település nevezetes helyeire. Céljuk, hogy Batorbágy természeti szépségét, műemlékeit a nagyközönség is megismerje.

Az alapítvány jótékonysági előadásokat, kiállításokat is szervez, a település rendszeres támogatását élvezi.

8.2.2. Batorbágyi Ifjúsági Fúvószenekarért és Füzes Táncegyüttesért Alapítvány

20 éve, 1986-ban alakult meg a német nemzeti és a valaha Batorbágyon virágzó, de addigra szinte elfeledett fúvószenekari és táncos hagyományok ápolására.

1992-ben a zenekar két ezüst és egy arany fokozatot ért el az Országos Fúvószenesi Szövetség által kiírt minősítésen. 1995-ben a zenekart Budafokon két kategóriában minősítették, egy arany és egy kiemelt arany diplomával. Ugyanabban az évben a Kárpáti Németek Találkozóján, Késmárkon Magyarországot a Batorbágyi Ifjúsági Fúvószenekar és a Füzes Néptáncegyüttes képviselte. Veszprémben, az Európai Kisebbségek III. fesztiválján, Gyomaendrődön és Százhalombattán szakmai találkozón vettek részt.

1996-ban a zenekar Herbrechtingenben is kiváló minősítést szerzett. Itt kötöttek ismeretséget a német Monfort együttesel, akik nagy sikerrel szerepeltek a Faluházban, és így kapott

az együttes szereplési lehetőséget a Bodeni-tó partján.

1998-ban jutottak el először – a franciaországi Rennes-ben tartott – Europead fesztiválra, melyen évtizedek óta a különböző népek, régiók kultúráját, hagyományait, viseleteit mutathatják be a résztvevők. Második alkalommal is meghívást kaptak ugyanerre a találkozóra Bayreuthba.

2000-ben az első fellépésük a bécsi városházán adott jótékonysági koncerten volt. Ez év júliusában, a Dániában rendezett Europeadon is a meghívottak között voltak. A kasztíliai Zamorában rendezett Europeadon a spanyol aréna közönségét hódították meg. Második alkalommal kérték őket, hogy szerepeljenek az Európában, melyre csak a legjobbakat hívják.

Az önkormányzat támogatja.

8.2.3. Szakály Mátyás Férfikórus Egyesület

Biatorbágy legrégebben, 1959-ben alakult kulturális egyesülete. A felekezetek és a felozlatott iparos körök dalosai alakították meg. Ma főként a települési rendezvényeken lép fel, taglétszáma mintegy 30 fő, a kórust az önkormányzat rendszeresen támogatja. A KÓTA 2005-ben a kórus teljesítményét ezüst diplomával jutalmazta 2006-ban néhai, szeretett karnagyuk emlékére vették fel a Szakály Mátyás nevet. (Legutóbb, már 2007-ben arany minősítést szereztek.)

szerepet töltenek be a község zenei életében, számtalan rendezvényen, jótékonysági koncerten neves művészekkel együtt léptek fel. Jó kapcsolatokat ápolnak a környező települések kórusaival, de meghatáron, országhatáron túl is méltóképpen öregbítik Biatorbágy hírnevét.

8.2.4. Pásztai Miklós Vegyes Kórus

1992-ben, Biatorbágy fennállásának 800 éves ünnepségére alakult Falukórus néven.

Hagyományt teremtve 1993 tavasza óta – a zeneiskolával közösen – megemlékeznek Pásztai

Miklósról. A Pásztai Emlékhangversenyekre rendszeresen hívnak vendégkórust szerepelni.

Az énekkar 1994-ben – a falu két katolikus templomában – adta első nagyszerű karácsonyi koncertjét, melyet azóta minden évben megismételnek. Rendszeresen koncertet adnak advent negyedik vasárnapján a katolikus templomban, illetve a szomszéd településeken, Budapesten és a testvértelépüléseken.

1997-ben volt a Falukórus országos minősítő hangversenye, melyen a zsűritől arany fokozatú minősítést kaptak. Ettől kezdve az énekkar – a Pásztai család beleegyezésével – felvette Pásztai Miklós nevét. A kórus 2004-től Fesztiválkórus minősítésű, karnagya a helyi művészeti iskola alapító igazgatója.

A Pásztai-kórus méltó képviselője és folytatója a falubeli kórushagyományoknak, és hű maradt múltjához, az ökumenikus egyházzenehez. Repertoárjukban egyházzenei művek, népzenei feldolgozások, többszólamú kórusművek szerepelnek. A művészeti iskola mellett a kórus is megkapja a Pásztai Miklós Alapítvány erkölcsi és anyagi támogatását.

Megalakulásuk óta meghatározó szerepet töltenek be a község zenei életében, számtalan rendezvényen, jótékonysági koncerten neves művészekkel együtt léptek fel. Jó kapcsolatokat ápolnak a környező települések kórusaival, de meghatáron, országhatáron túl is méltóképpen öregbítik Biatorbágy hírnevét.

A kórus több bemutatókazettát és -cédét jelentetett meg, valamint 2005-ben a Kereszt című korongjukat.

8.2.5. Iharos Népművészeti Egyesület

Biatorbágyi székhellyel működő, regionális szervezetszerű egyesület (Tárnoktól Tökig). Műfajai: fazekasság, szövés, bútorfestés, gyöngyfűzés, nevezés, játékkészítés. Tanítanak gyerekeket, kiállításokat szerveznek, kistérségi rendezvényeken bemutatkoznak, kézműves tábort szerveznek, megjelennek a budai Várnegyedben a Mesterségek ünnepén, szakmailag támogatják a csökkent munkaképességűeket. Vezetőjük több népművészeti témájú könyvet adott ki.

8.2.6. Ládafia Műhely

2001-ben alakult kulturális, szórakoztató vállalkozás, mely a Ládafia bábszínház előadásait szervezi, évente 100–150 előadást tartanak az ország egész területén, valamint a határon túli magyar nyelvterületeken is. Az előadásokat saját készítésű díszletek és népi játékok, tradicionális játszók színesítik. Az önkormányzat rendszeresen támogatja az együttes tevékenységét.

8.2.7. Prospero Bábegyüttes

Jogelődeivel 27 éves együttes 1986 óta viseli a Prospero nevet. Számos díjat nyert, köztük a Nemzetközi Bábművészeti Szövetség (UNIMA) legrangosabb elismerését. Bábottatással foglalkozik a helyi művészeti iskolában is, regionális és országos továbbképzéseket tart, fellépett többször a tévén, a bábegyüttes nemzetközileg is ismert. Az önkormányzat támogatja.

8.2.8. Biatorbágyi Hagyományőrző Egyesület

Az egyesület 1998 januárjában alakult, 15 alapító taggal. A szervezet célja Biatorbágy és környéke örökségeinek kutatása, ápolása, a népszokások hagyományainak felelevenítése, elhunyt és élő nagyjai munkájának gyűjtése, ápolása, publikálása. A faluban és a környéken folytatott kézműves-mesterségek emlékeinek kutatása és ismertetése.

Az egyesületnek az elmúlt 5 év alatt kialakult állandó programja: a farsangi Nőseember-bál, májusfaállítás és -döntés, óvodások rajzpályázatának meghirdetése, hagyományos fúvoszenekari és táncfalalkozó, őszi közös kirándulás az ország más vidékeire, falu karácsonyfája állítás az óvodások díszével, jótékonyági koncertek szervezése.

Az egyesület részt vesz más szervezetek által rendezett ünnepségeken is, kitelepítési évforduló, Márton-napi lámpás felvonulás, májusfaültetés, tollfosztás, betlehemállítás, adventi gyertyagyűjtés, Hősök napja.

Az egyesület keretében alakult a Hagyományőrző Táncsoport is, akik 2001-ben kiváltak az egyesületből és önállósultak.

Jelenleg a csoportnak több mint 30 tagja van.

8.2.9. Biatorbágyi Német Nemzetiségi Baráti Kör

1994-ben alakult meg, jelenleg 30 tagja van. Célja a nemzetiségi kultúra, régi hagyományok és szokások őrzése, ápolása. A baráti kör első rendezvénye a szeptemberi Mária-napi nagybúcsú ünnepének megrendezése volt, különböző kulturális műsorokkal, amit később átvett a Német Kisebbségi Önkormányzat.

Más egyesületek segítségével minden évben egy sátor fel-

állításával részt vesznek az úrnapi körmenetben, községi ünnepeken, rendezvényeken. Május elején májusfát, karácsonykor pedig mindenki karácsonyfáját állítják fel a Fő utcai patakarton.

Minden évben közös kirándulást szerveznek. 2000-ben részt vettek Herbrechtingenben a hagyományosan megtartott Mária-napi búcsún. 2000-ben kőburkolattal látták el, és tették rendbe a német katonai emlékművet. 2001-ben a torbágyi temetőben lévő világháborús emlékművet újjították fel. 2002-ben márványtablákra vésették a két világháború hősi halottainak nevét, egy márványtablára pedig a civil áldozatok nevét.

A torbágyi temetőben új kálváriát állítottak fel a község számos polgárának támogatásával.

8.2.10. „Biatorbágyi Tiefe Wurzeln” – Mély Gyökerek Alapítvány

Az alapítványt Biatorbágy Nagyközség Német Kisebbségi Önkormányzata hozta létre 1999 decemberében, a Biatorbágyon élő német kisebbség anyanyelvének szellemi és anyagi kultúrájának megőrzésére.

Az alapítvány működéséhez az anyagi fedezetet a Biatorbágyon és környékén működő cégek és vállalatok adományaiból, a tagozatos tanulók szülői adományaiból, valamint a személyi jövedelemadó 1%-ból szerzi.

Az alapítvány tervei között szerepel a Fő utcában egy tájház létrehozásában való közreműködés, melynek felújításához a 2006. novemberében megrendezett jótékonysági rendezvény bevételével hozzájárulnak.

8.2.11. Biatorbágyi Ökumenikus Művelődési Egyesület (BÖME)

1994 júniusában alakult az egyesület. Célja, hogy Biatorbágy lakosságát a teljes körű egyetemes műveltség minél több elemének megismerésében és a közélet dolgaiban való eligazodásban keresztény értékrend alapján segítse – rendezvények szervezése, kiadványok megismertetése, állásfoglalások kialakítása és dokumentálása útján.

Egymás mellett, szimultán több tevékenységet folytat, irodalmi kört, sakkszakkört, versenyeket szervez, novemberenként változó kistérségi helyszíneken versmondó találkozót rendez, színjátszó köre is volt. Az önkormányzat rendszeresen támogatja.

8.2.12. Pászti Miklós Alapítvány

A zenei élet működésének támogatására 1998-ban létrejött közhasznú alapítvány, az önkormányzat is támogatja.

8.2.13. Székely Kulturális Egyesület

A közhasznú egyesület a Gyergyóremetével fennálló kapcsolathoz kötődve jött létre, székelytalálkozókat szervez, ismeretterjesztést végez, kirándulásokat szervez, ápolja a testvértelepülési kapcsolatot. Az önkormányzat rendszeresen támogatja.

8.2.14. Biatorbágyi Népdalkör

A hajdani „Röpülj Páva”-mozgalom és -körök utóda, asszonykórus citera kísérettel, rendszeresen fellép a települési ünnepeken.

8.2.15. Tűzzománcszakkör

A Faluház védnöksége alatt működik, 5 éve alakult, tanít és kiállításokat rendez, az önkormányzat támogatja.

8.2.16. Turwaller Stammtisch

Német Nemzetiségi Kultúráért Egyesület

2005. április 11-én alakult 102 alapító taggal. Az egyesület célkitűzése, hogy a német nemzetiségi kultúra tovább öröklődjön a felnövekvő nemzedéknek. Az egyesület fő feladata a helyi német kisebbség történelmi hagyományainak, nyelvének ápolása, fejlesztése, tárgyi és szellemi kultúrájának megőrzése, gyarapítása. Az egyesület keretein belül német nemzetiségi ének-, zenei- és tánc-hagyományokat őrző kulturális csoportokat működtet (Rozmaring Tanzgruppe, Turwaller Musikanten, Glockenklang Chor).

8.2.17. Bia-Veritas Biatorbágy Borkultúra és Tájvédő Egyesület

Céljuk a működési területükön – Biatorbágy és környezete, a történelmi budai borvidék területén – a táj- és természetvédelem, a borkultúra fejlesztése, történelmi értékeinek felkutatása, megőrzése és védelme, az ökológiai gazdálkodás elterjesztése, valamint az ezzel kapcsolatos ismeretterjesztés. Mindezekkel, s az értékek felmutatásával a térség vonzerejét, a borturizmust kívánják növelni. Az egyesület önálló szervezet, a Levegő Munkacsoport tagszervezete, és együtt kíván működni a Buda környéki Borkultúra Egyesülettel.

8.2.18. Összefoglalás:

Megállapítható, hogy Biatorbágy kulturális-szellemi élete rendkívül gazdag, sokrétű. Jellegét már csak kisebb mértékben befolyásolja a település agrármúltja, ugyanakkor színesíti azt a település történetéből fakadó számos körülmény, mint a kitelepített németekkel tartott kapcsolat felélesztése, az elszakított országrészekből betelepítettek szellemisége. Ezzel együtt a helyi kulturális élet – a fenti bemutatásból kiolvashatóan – már egyértelműen városias karakterű.

8.3. Testvérvárosi kapcsolatok

A közművelődési tevékenységhez illeszkednek a partnertelepülési kapcsolatok, melyek során kulturális műsorokat, megemlékezéseket, avatásokat, ökumenikus istentiszteleteket, sporteseményeket rendeznek meg. Biatorbágy a német Herbrechtingen, az erdélyi Gyergyóremete és a

ciprusi Kiti településekkel áll szerződéssel is alátámasztott testvérvárosi kapcsolatban.

Az 1946-ban Torbágyról, Biáról kitelepített németek (svábok) nem egy helyre telepedtek le, így hamar felmerült az igény arra, hogy találkozzanak egymással. Még a kitelepítés évében a giengeni tornacsarnokban, majd a rákövetkező évben ugyanott zajlottak a nagyobb szabású találkozók, de egyházi zárandoklatokon, házépítésnél, és sokféle egyéb módon tartottak egymással kapcsolatot. Ilyen találkozási alkalom volt a torbágyi búcsú vasárnapja. 1959-ben néhányan kezdeményezték, hogy 1960-tól a torbágyi búcsúnapon a találkozókat Herbrechtingenben rendezzék meg, s egyben megalakították a torbágyi búcsú ünneplésének bizottságát. Az elhatározást és tettekre váltását mindkét település kezdetektől szorgalmazta, 1984-ben Herbrechtingen polgármestere Biatorbágy fölött védnökséget vállalt, majd 1989-ben megkötötték a partnerkapcsolatról szóló szerződést is. A települések között

ti külkapcsolatokat illetően egyike volt az elsőnek, mely az elmúlt években fokozatosan mozgalmassá és sokrétűvé vált. Azóta kapcsolatuk rendszeres, évente kölcsönösen megrendezik a többnapos testvérvárosi rendezvényeket.

Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete az 1997–1998-as kapcsolatfelvételi kísérletek után 1999-ben határozta el egy második partnerkapcsolat kialakítását, a mai torbágyiak számottevő részének származási helyével, a székelyföldi Gyergyóremetével. Torbágyra az 1940-es évek

közepétől települtek székelyek Remetéről. A község a nagyobb gyergyói települések közé tartozik, bár a 20. sz. közepétől folyamatosan megfigyelhető el- és kivándorlás. A kapcsolatfelvételre néhány korábbi hamvába holt kísérlet, nem hivatalos sporttalálkozó, a Biatorbágy Székely Kulturális Egyesület 1998-as megalakulása után 1999 májusában került sor. A kapcsolat korábbi felvételét akadályozta, hogy a román kormányzat hosszú ideig szigorú engedélyekhez kötötte a testvérvárosi kapcsolatok létesítését.

Kitivel, a kikötővel és repülőtérrel rendelkező Larnaka melletti ciprusi településsel a telepü-

lés egyik polgárának görög családi kapcsolatai révén, az ő közvetítésével került kapcsolatba. Kölcsönös tájékozódó látogatások után 2004-ben kötötték meg a szerződést.

8.4. Egyházak

Az egyházak, gyülekezetek, templomok működése magán viseli a két falu egyesüléséből keletkezett település sajátosságát, mindkét volt település-magban működik katolikus egyházközség és református gyülekezet egyaránt. Biatorbágyon négy templom áll, 1-1 katolikus, 1-1 református a biai, illetve a torbágyi részen. A torbágyi református templom új épület, 2000-ben vette át a gyülekezet. A kisebb létszámú evangélikusok istentiszteletei számára a Faluházban biztosítanak helyet.

A településben hivatalosan működő egyházközségek és gyülekezetek:

- Biai Katolikus Egyházközség
- Biai Református Gyülekezet
- Torbágyi Katolikus Egyházközség
- Torbágyi Református Gyülekezet
- Keresztyén Testvérgyülekezet
- Magyar Belmisszió

A 2001-es népszámláláskor felmért 8393 fős népességből 1732-en (20,6%) nyilatkoztak úgy, hogy nem tartoznak felekezethez, illetve nem kívántak, vagy nem tudtak válaszolni a vonatkozó kérdésekre. A 6661 fő, akiknek hovatartozásáról a népszámlálás során érdemi adatot lehetett begyűjteni, az alábbi felekezethez tartozik:

katolikus: 4284 fő (64,3%), ebből 90 fő görög katolikus

református: 2036 fő (30,6%)

evangélikus: 117 fő (1,8%)

A további vallásokhoz, felekezetekhez tartozók összes száma 118 fő, döntő többségük valamely protestáns gyülekezethez tartozónak vallja magát.

Az önkormányzat egyházakkal való kapcsolata mintaszerű, az egyházak az önkormányzattól szükség szerint jelentős támogatásokat kapnak.

8.5. Sportélet, egyesületek, rendezvények, tömegsport

A spontán létrejött sportolásban igen jelentős helyet foglalt el az erre a célra felfedezett Iharos, ahol a kirándulóhelyhez települt vendéglő szomszédságában 1903-tól folyamatosan futballoztak. A sportolás részben és korábban öntevékeny szervezéssel, részben az 1921. évi LIII. törvény szerint létrehozott Leventeintézmény keretein belül indult meg Bián és Torbágyon egyaránt. Bián, a Sós-kúti út melletti „Nagy-gyöp”-ön, Torbágyon a temető melletti sík terepen folyt az alaki és harcászati kiképzés. Mivel az egész országban egymás után jöttek létre a leventemozgalom keretein belüli sportágak, előbb Torbágyon, majd Bián is lehetőséget kaptak a fiatalok. Mindenekelőtt az iharosi labdarúgópálya kialakítására fordítottak időt. Ettől az északkeleti irányba kanyarodó völgyben 1930-ban leventelőtér is létesült. A szükséges anyagi eszközök előteremtéséhez bálákat rendeztek, színdarabokat mutattak be, és az ünnepekről való megemlékezés is a Levente Egyesületre hárult.

Bián a sporttelep hiánya már a második világháború utáni években érződött. Napról napra nőttek fel a jobbnál jobb labdarúgók, akiknek a távolabb eső iharosi pályán kellett osztozkodniuk a torbágyiakkal. 1947-ben kezdtek hozzá a Kolozsvári utcában egy új sporttelep létesítéséhez. A helyi tanács adta a területet, a sportolók és partoló tagok határtalan lelkesedése valósította meg a pályát. Megalakították a Biai Sport Egyesületet, ezen belül önálló gazdálkodást vezettek be. Néhány lelkes, a falu sportját szerető ember hozzá-

fogott a pályaépítéshez, de a Budai Járási Hivatal Testnevelési és Sportfelügyelőségétől nem kapták meg a remélt anyagi támogatást. A lelkes csapat a pálya korszerűsítéséhez szükséges anyagi forrás egy részét itt is színelőadások rendezéséből szerezte meg.

Torbágyon hasonló volt a helyzet: az anyagi gondok állandósultak. Megfelelő anyagi háttér hiányában se a biai, se a torbágyi sportegyesület nem tudta fenntartani magát. A politikai és közigazgatási szervek döntésére 1962-ben összevonták a két sportkört, amely Bátorbágyi Sport Egyesület – BSE – néven működött tovább. Felmerült járási szintű atlétikai sportcentrum létrehozása a biai sporttelepen, ezért a labdarúgó-játékteret futópályával vették körül, kézilabdázásra alkalmas pályát is kialakítottak. A labdarúgócsapat az Iharosban játszotta mérkőzéseit. 1965-ben a sportegyesület nevét Viadukt Sport Clubra változtatták. Ezzel egyidejűleg megkezdték az iharosi pálya korszerűsítését is.

A két sportpálya ma az önkormányzat tulajdonában van, az ún. iharosi, amelyhez kiszolgáló létesítmények is csatlakoznak; továbbá a Kolozsvári utcai, amelynek öltözőjét és szertárát a Bia-

torbágyi Tanács bérlakássá nyilvánította, így a sportpályától le kellett választani, később lebontották. Az iharosi sportpálya szép fekvésű, de a szabványnak nem megfelelő, és nagymértékben korlátozza használhatóságát, hogy a lelátó és a sportpálya között a munkásörök számára épített burkolt út szolgálja a környékbeli ingatlan tulajdonosok közlekedését – akár a mérkőzések ideje alatt is. A Kolozsvári utcai sportpályán az atlétikai és labdarúgó pálya méretei a szabványoknak megfelelőek, de hiányoztak a kiszolgáló létesítmények, amelyek közül a labdajátékpályák és a közönségfogadó elkészült, 2007-ben kész lesz a sportolók öltözője, majd következhet a lelátó és az atlétikai pálya. A képviselő-testület a Viadukt Sportegyesület használatába adta az iharosi sporttelepet, míg a Kolozsvári utcai sportpályát saját kezelésben tartja a község. Nagyobb csoportok, iskolák, más sportágak művelői, tömegsportot űzők számára biztosítja a sportpálya ingyenes használatát. A Kolozsvári utcai sportpálya atlétikai versenyek rendezésére is alkalmassá tehető, ha a kiépítése, rendbetétele befejeződik. A Zsámbéki- és a Budaörsi-medence oktatási intézményei és sportolói számára biztosíthatja a sportolási lehetőségeket ezzel, Biatorbágy központi szerepkörét tovább növelheti.

Több fővárosi, regionális vagy országos sportegyesület keresi fel rendszeresen Biatorbágyot, hogy itt rendezze sportversenyeit. A táji adottságok, a megközelíthetőség kívánatossá teszi a települést a különböző tájfutó- és teljesítménytúra-versenyek megtartására. Ezek többségét mind erkölcseleg, mind a díjak szponzorálásával segíti az önkormányzat.

Évek óta az Iharosban rendezik a Futapest Klub országos krosszfutó-versenyének egyik állomását. Az iharosi erdőben kijelölt pályán két távon (5,8 km és 10,5 km) és két korcsoportban (14 év alattiak és 14 év feletti) mérettetnek meg a sportolók.

A sportjellegű természetjárás népszerűsítése érdekében a Cserhát Baráti Társaság és a Biatorbágyi Természetbarát és Kerékpáros Egyesület évek óta visszatérően rendezik teljesítménytúráját Biatorbágyon. A 25 km-es táv és a 700 m szintkülönbség leküzdése teszi próbára a jelentkezőket.

Emellett számos túrát indítanak természetjárók és egyesületek, melyek Biatorbágy természeti értékeit és műemlékeit keresik fel. Ezek egyike a Szent Vendel napjához kötődő túra, melyet évente rendez meg a helyi Biatorbágy Kultúrájáért Alapítvány. A túra nemcsak az egészséges életmódot segíti elő, hanem egyben helytörténeti kurzus is, hiszen a túravezetők az egyes állomásokon helytörténeti ismertetést tartanak az adott nevezetességekről.

Biatorbágy képviselő-testülete a sportegyesületek munkáját, illetve az ifjúsági korosztályok szabadidő sportját kétféle módon tudja támogatni. A testnevelés és sport infrastruktúráját, létesítményeit fejlesztve, illetve azok fejlesztéséhez hozzájárulva, valamint a sportegyesületek működését támogatva.

Biatorbágy Nagyközség Képviselő-testülete 45/2001. (03. 29.) Öh. számú határozatában fogadta el a testi nevelés és sport biatorbágyi lehetőségeire vonatkozó koncepciót. A tervezet célja Biatorbágy testi nevelésének és sportéletének fejlesztésére, felvirágoztatására feladatterv összeállítása volt.

A testület célja, hogy minden korosztály számára alkalmas módokon sokrétű testnevelési-, sport- és játéklehetőségeket biztosítson a községben. A koncepció, illetve feladatterv módszerként a fokozatosan korosztályok szerint felmenő rendszerben történő fejlesztést jelölték meg, a meglévő sportágakra alapozva, majd folyamatosan kiegészítve más, a településen jó adottságokkal és lehetőségekkel rendelkező sportágakkal.

Biatorbágy a versenysport támogatása mellett nagyobb hangsúlyt helyez a lakosság egészségesebb életét segítő amatőr sportolás, szabadidő-eltöltés feltételeinek biztosítására.

Sportkörök, sportolás célú és a sportot támogató szervezetek:

– Biatorbágyi Sport Egyesület

1980 óta működő, 1993-tól önálló egyesület. Célja a gyermekek egészséges nevelésének segítése a testnevelés eszközeivel. 10–15 fős nyári sporttáborokat szervez, az önkormányzat támogatja.

– Viadukt Sport Egyesület

Tevékenységét jogelődjei tevékenysége által 1903-ig visszavezető, labdarúgó-szakosztályt működtető egyesület. A labdarúgó-szakosztály csapatai: serdülő, ifjúsági, felnőtt, öregfiú. Székhelye az iharosi sporttelep, amelyet megállapodás alapján használ. Egyeztetés mellett joga van a korábban általa ingyenesen használt Kolozsvári utcai sportpályán is edzést és mérkőzéseket tartani.

A pártoló tagokkal együtt az egyesületnek

mintegy 120 tagja van. Az egyesület újabban tenisz, valamint judoszakosztályt is működtet.

– Foci-Tanoda Alapítvány

2001-ben alakult, célja az utánpótlás-nevelés a Viadukt SE és az Etyek SE számára. Részt vesz a Bozsik 2. programban, az önkormányzat támogatja.

– Biatorbágyi Kinizsi Kispályás FC

A kispályás labdarúgás folytatására alakult. Alakulása idején a Viadukt SE öregfiúk csapatának tagjaiból jött létre 1987-ben, kispályás bajnokságokon és tornákon vesznek részt, és ilyet szerveznek Biatorbágyon is. Saját pályájuk nincs, az iharosi sporttelepet vagy közterületeinket használják fel tornáik megrendezésére.

– Biatorbágyi Természetbarát és Kerékpáros Egyesület

Természetjárásra és túrakerékpározásra alakították. Külön sportlétesítményt nem igénylő egyesület, tevékenységét Biatorbágyon kívül nagy arányban űzi az ország más területein is.

– Biatorbágyi Lovas Baráti Kör

1996-ban alakult, lovaglás oktatásával, lovasterápiával, az iharosi lovaspályán díjugrató és fogathajtó verseny szervezésével foglalkozik.

– Pecató Sporthorgász Egyesület

Egy horgászto létrehozására tömörültek szervezetbe a biatorbágyi horgászok. 1955-ben kapták meg az engedélyt a tó létesítésére. A Benta-patak felduzzasztásával létrehozott tó a horgász közösség társadalmi összefogásával jött létre 1956-ban. Az egyesület rengeteg energiát fektetett a tó kialakítására, környezetének rendezésére, majd azóta a folyamatos karbantartásra, gondoskodnak a folyamatos haltelepítésről, a versenysport és utánpótlás-nevelés területén is jelentős eredményeket értek el. A MOHOSZ jubileumi ifjúsági versenyén első helyezést értek el, melynek elismeréseképpen egy Országos Női Egyéni Horgászbajnokságot rendezhettek.

8.6. Civil szervezetek tevékenysége, ezek térbeli kihatása

– Érdekvédelmi és karitatív szervezetek:

Biatorbágyon igen nagy számú ilyen szervezet működik, többségüket a település önkormányzata a kulturális- és sportszervezetekhez hasonlóan támogatja. A 2005. évi támogatás együttes összege több mint 15 millió forint volt. Többségüknél a támogatást a szervezetek pályázat alapján nyerhetik el, négy szervezet esetében a támogatást együttműködési megállapodás alapján biztosítják.

– Biatorbágy és Környéke Mozgáskorlátozottak Egyesülete

Jóval korábbi előzmények után 2000-ben alapított közhasznú szervezet. A helyi mozgáskorlátozott, fogyatékkal élő, károsult, sérült emberek rehabilitációját, beilleszkedését segíti, szorgalmazza az akadálymentesítést, klubnapokat, előadásokat szervez. Biatorbágy mellett Herceghalom, Zsámbék, Páty területére terjed ki tevékenységük. Az önkormányzat megállapodás alapján támogatja.

– COLUM-BIA Alapítvány

Magánszemélyek és intézmények hozták létre 1993-ban, melynek teljes neve: COLUM-BIA Alapítvány az egészséges gyermekekért. Alapvető céljai oktatás, gyógyítás, kutatás, és ezt elsősorban az óvodás- és iskoláskorú gyermekek védelmében fejtik ki. A biatorbágyi gyermekek mozgásszervi szűrővizsgálata mellett az óvodák, iskolák dolgozói, a gyermekek és érdeklődő szülei részesülnek felvilágosításban.

– Dr. Vass Miklós Alapítvány

A Dr. Vass Miklós Alapítvány kiemelten közhasznú alapítvány a megváltozott fejlődésmenű gyermekek fejlesztéséért jött létre, 2002-ben. Munkájuk tárgyi feltételeit alapítványi keretből finanszírozzák, és főleg társadalmi munkában végzik.

A korai felismeréssel megelőzik a fejlesztést igénylő állapotok kialakulását. Többek között vízi mozgásfejlesztés, a vakok és gyengén látók segítése a feladata. A Dr. Vass Miklós Alapítvány az utóbbi években teljes elismertség mellett működött Biatorbágyon. Elismerte a szakma – több ne-

ves konferenciát tartottak itt a témában –, több száz gyermeket hoztak hozzájuk a szülők, a környező településekről is. Biatorbágy önkormányzata anyagilag is támogatta munkájukat.

– Boldog Gizella Alapítvány

Az alapítvány célja, hogy a Biatorbágyon és környékén élő, vagy letelepedni szándékozó idős, beteg embereknek méltó, emberi, öregségüknek, betegségüknek megfelelő körülmények álljanak rendelkezésre.

A Boldog Gizella Alapítvány 2001. január 3-án alakult. Tevékenysége során olyan közfeladatot lát el, amelyről törvény, vagy törvény felhatalmazása alapján más jogszabály rendelkezése szerint valamely állami szervnek, vagy a helyi önkormányzatnak kell gondoskodnia, ezért kie-

melten közhasznú szervezetként működik.

Az alapítvány fő tevékenysége az időskorúak átmeneti és tartós bentlakásos ellátása.

Az alapítvány további tevékenységei:

– A rászoruló időskorúak szociális ellátásának javítása.

– Az időskorúak emberi méltóságának megőrzéséhez szükséges körülmények megteremtése.

– Betegszállítás, családsegítés, ezen belül házi betegellátás, ápolás segítése elsősorban a Biatorbágy területén élő állampolgárok érdekében.

– Egészséges Biatorbágyért Közhasznú Egyesület

2001-ben létrejött szervezet, amely egészségvédő programokat támogat, így a teljes körű szűrővizsgálatok bevezetését. Fizioterápiás labor kiépítéséhez, gyógytornász-eszközök vásárlásához járul hozzá.

– Biatorbágyi Nagycsaládosok Egyesülete

1995-től működik egyesületként az országos szintű szervezet részeként, feladata a közösségépítés, önszorgató formában a nagycsaládosok segítése, védelme, családi napok szervezése, a „baba-mama”-klub működtetése.

– Fiatalkok a Fiatalkokért Biatorbágyi Közhasznú Egyesület

Megalakulását és a tagok átlagéletkorát tekintve egyik legfiatalabb egyesületünk. 2006-ban nagy sikerrel rendezte meg az Ez a Te Napod (ETNA) rendezvényét.

A Fiatalkok a Fiatalkokért Biatorbágyi Közhasznú Egyesület (Fifike) – a Családsegítő Központtal együttműködve – 2007-ben is tervezi és szervezi a kulturális és sportprogramokat sűrítő, az önkormányzat által is támogatott, immár kétnapos eseményt.

– Állatvédő, -mentő alapítványok

– Biatorbágy és Vidéke Állatvédő Egyesület: Az állatvédelem területén minden tevékenységet végez. Az önkormányzat támogatja.

– MANCS-RANCS Állatmentő Alapítvány

– Oktatás-támogató alapítványok

– Biatorbágyi Diákokért Közalapítvány: A település kiemelt jelentőségű alapítványa. Felsőfokú oktatásban résztvevő biatorbágyi diákok számára ösztöndíjpályázatokat ír ki, egyrészt – az OM-mel együttműködve – Bursa Hungarica pályázatot, másrészt önállóan, a kiemelten tehetséges helyi diákok támogatására.

– Biatorbágyi Általános Iskola Szülői Alapítvány

A közhasznú alapítványt az iskola tanulóinak szülei hozták létre 1998-ban. Feladata és tevékenysége az iskolai oktatás támogatása és az iskolai rendezvények szervezése, részbeni finanszírozása. Az önkormányzat rendszeresen támogatja.

– Örökmozgó Alapítvány

A Biatorbágyi Napközi Otthonos Óvoda háttérben 2001 októbertől működik, célja, hogy olyan más lehetőségeket biztosítsanak az óvodá-

sok számára, melyek nem szerepelnek a meghatározott óvodai feladatokban, a kötelező óvodai nevelésben.

Az elmúlt évek során támogatóinak köszönhetően szabadtéri fajtákokat szereltek fel a Bajcsy-Zsilinszky utcai óvoda udvarán, a helyi tájvédelemmel közösen végzett munkával vízparti pihenőhelyet építettek a Biai-halastó partján, a Kölcsy Ferenc utcában.

Speciális óvodai járműveket, sporteszközöket vásároltak az óvoda számára, és hozzájárultak az óvodai kirándulások útköltségének térítéséhez.

Forrásaik nagyobb részét a helyi és „külső” felhívásokra benyújtott, eredményes pályázatok révén tudják előteremteni.

Terveik közt szerepel „közlekedési nap” szervezése (ügyességi játékok, járműbemutató, utcai bicikliverseny nagycsoportosoknak), szülők számára gyermeknevelési előadássorozat szervezése meghívott előadókkal.

– **Közbiztonságot támogató alapítvány**

A Batorbágy Közbiztonságáért Alapítványt helyi vállalkozások, magánszemélyek és az önkormányzat segítségével hozták létre 1995-ben, amely lehetővé tette, hogy adományokból támogatva javítsanak a helyi bűnmegelőzéssel foglalkozók eszközellátottságán. Az önkormányzat 2006-ban jelentős összeggel, 2 millió forinttal támogatta az alapítványt.

Az alapítvány felvállalja a bel- és külterületi közrend és közbiztonság javítására, a bűnmegelőzésre, polgárőrszervezet létrehozására és működtetésére, a gyermek- és ifjúságvédelemre vonatkozó tevékenységek támogatását.

– **Önkéntes Tűzoltó Egyesület**

Az önkormányzat által is támogatott egyesület, amely tűz esetén 24 órás elérhetőséget biztosít. Emellett rendezvények biztosítását látja el, részt vesz azok (pl. búcsúk) lebonyolításában, térfelügyeletet végez.

– **Gazdasági civil szervezet**

– Batorbágyi Gazdakör

– **Nemzetiségi alapítvány**

– A Batorbágyi Német Nemzetiségi Baráti Kör 1995-ben létrejött közcélú szervezet, amely a német nemzetiségi léttel összefüggő rendezvényeket szervez, így a torbágyi búcsú világi vigaságait is rendezi. Fontos tevékenysége volt a kálvária felépítése.

– **Vallási alapítványok**

– Torbágyi Református Templom és Gyülekezetért Alapítvány

– Szent Anna Karitatív Alapítvány (Biai Katolikus Egyházközség)

– Ohmüllner Márton Alapítvány (Torbágyi Katolikus Egyházközség)

– **Tájvédelmi egyesület**

– A Batorbágyi Tájvédő Kör 1989-ben alakult egyesület. Feladata a helyi természet- és tájvédelem segítése, ezeken belül különösen a madárvédelmet, a hagyomány- és örökségvédelmet, a település szépítését is támogatja, helyi kutatásokat és ismeretterjesztést végez, kapcsolatot tart a kistérségi, regionális és országos szervezetekkel.

– **Területi érdekvédő egyesületek**

– Katalin-hegyi Ingatlantulajdonosok Egyesülete

– Kutya-hegy Fejlesztő és Környezetvédő Közhasznú Egyesület

– Pecatavi Ingatlantulajdonosok Érdekvédelmi Szervezete

– Szarvas-hegyi Kertbarátok Egyesülete

– Űrge-hegyi Kertbarátok

Az említett szervezeteket a kertségek, korábbi zártkertek, a kialakuló üdülőterületek tulajdonosai alapították területeik fejlesztésével, infrastruktúrával való ellátásukkal, és egyéb speciális helyi kérdésekkel összefüggő érdekeik képviselőiké. E szervezetekkel a település rendszeres partneri kapcsolatot épített ki, számukra azonban nem nyújt támogatást.

8.9. Batorbágy ünnepei

A település életében fontos közösségteremtő tényező az ünnep. Az önkormányzat feladatának tekinti az ünnepek kultúrájának gondozását, fejlesztését, az együtt ünneplés alkalmainak megteremtését. Az állami, egyházi, közösségi, kulturális ünnepek színvonalas megtartása a település minél szélesebb körének bevonásával történik. A képviselő-testület az évi munkatervében rögzíti az évente hagyományosan megrendezendő és

az évfordulók alkalmával sorra kerülő ünnepek ütemezését.

A képviselő-testület többféle módon és eszközzel is segíti a kiemelt, több éves hagyománnyal rendelkező helyi rendezvények minél színvonalasabb fenntartását, létrehozását.

Az ünnepek nemcsak a településről, hanem a távolabbi régiókból a testvérvárosi rendezvények kapcsán az országhatáron túlról is vonzzák a látogatókat

Évente megrendezésre kerülő ünnepek:

Állami ünnepek:

- Március 15. – Községi ünnepség
- Szent István-nap – Községi ünnepség, Bátorbágy Nagyközségért kitüntetés átadása
- Október 23. Nemzeti ünnep, községi ünnepség

Egyházi ünnepek:

- Pünkösöd – Hősök napja csendes megemlékezés
- Torbágyi Sárlos Boldogasszony-napi búcsú
- Biai Szent Anna-napi búcsú
- Torbágyi „nagybúcsú” a Mária Szent Neve-templomban
- A reformáció emléknapja
- Halottak napja koszorúzás, megemlékezés Bátorbágy halottairól, illetve a Bátorbágyon elhunytakról
- Szent Erzsébet napja
- Adventi gyertyagyújtás
- Betlehem- és karácsonyfa-állítás
- Karácsony

Közösségi ünnepek:

- A kitelepítési emléktábla megkoszorúzása – Német Kisebbségi Önkormányzat, Német Nem-

zetiségi Baráti Kör, a Faluház és a Hagyományörző Egyesület közös megemlékezése az 1946-os német kitelepítésről.

– A magyar sport napja, Önkormányzati Sportnap (tavaszi) – a Kolozsvári utcai sportpályán évente a sportegyesületek az általános iskola és a faluház szervezésében megrendezésre kerülő sport verseny sorozat.

– Gyermeknap, a Fűzes-patak partján rendezett majális és az „Örülünk, hogy megszületted” emléklapok átadása.

– Nevelők napja: pedagógusok köszöntése, „Török Henrik Pedagógusdíj” kitüntetés átadása

– Köztisztviselők napja

– Semmelweis-nap – egészségügyi dolgozók köszöntése

– Népművelők napja

– Ez a Te napod – önkormányzati ifjúsági nap Fő téren – a Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálat által kerül évente megrendezésre.

– Egészségnap

– Önkormányzati Sportnap (őszi, az Önkormányzati naphoz kapcsolódóan)

– Önkormányzati nap

– Idősek világnapja

– Szociális munka napja – Családsegítő Központ és Gyermekjóléti Szolgálat dolgozóinak köszöntése.

– Örülünk, hogy megszületted plakettek átadása.

Kulturális rendezvények:

– Nőseember-bál, a Hagyományörző Egyesület rendezésében minden évben sorra kerülő vidám farsangi mulatság

– Májusfa-állítás és -döntés a Hagyományörző Egyesület rendezésében.

- Pásztói Miklós-napok – kétnapos rendezvény, melynek rendezője a Pásztói Miklós Alapítvány, a Pásztói-kórus vendégkórusokkal együtt ad komolyzenei koncerteket.
- Bátorbágyi Testvérvárosi Napok – június utolsó hétvégéjén
- Herbrechtingeni Városi Ünnepek – az önkormányzat, az egyházak, egyesületek által delegált küldöttség vesz részt a testvérvárosban megrendezett Stadtfest-en.
- Gyergyóremetei Falunapok – az önkormányzat, az egyházak, egyesületek képviselői vesznek részt a partnertelepülésen megrendezett kétnapos ünnepségsorozaton.
- Kiti Falunap – az önkormányzat, az egyházak, egyesületek által delegált küldöttség vesz részt a testvértelépülésen egyházi és állami ünnephez kapcsolódó ünnepségen.

- Zenei Világnap
- Bátorbágyi Napok Szent István-naptól (augusztus 20.), Mária neve (szeptember 12.), illetve Szent Kereszt felmagasztalása (szeptember 14.) ünnepéig. A település kulturális életének egyik meghatározó rendezvénye a programsorozat, melynek alkalmával lovasbemutatókat, a bátorbágyi művészek zsűrizett alkotásaiból képző- és iparművészeti kiállításokat rendeznek, komoly- és könnyűzenei koncertek, illetve táncprodukciók várják az érdeklődőket.
- Márton-napi lámpás felvonulás – évente a Német Kisebbségi Önkormányzat rendezi, a felvonulást libavacsora és az újbor kóstolója követi.
- Mikulás-nap.
- Ifjúsági Fúvószenekar és Füzes Táncegyüttes évvégi koncertje.
- Karácsonyi kórusversenyek.